

Charly Salonius-Pasternak, johtava tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

KANSANEDUSTAJIEN MIELIPITEITÄ SUOMEN TURVALLISUUSPOLITIIKASTA

KONSENSUS VAHVA, MUTTA LAINSÄÄTÄJÄT MYÖS UUDEN EDESSÄ

Kansanedustajien turvallisuuspoliittinen konsensus on suhteellisen vahva. He näkevät, että Nato-jäsenyys on vaikuttanut positiivisesti maan turvallisuustilanteeseen, mutta se, miten Suomen pitäisi osallistua Nato-operaatioihin, on epäselvempää. Tuki Ukrainalle on selvää ja vahvaa.

Tekstin kirjoittaja on lähettänyt kansanedustajille vuodesta 2019 lähtien vuotuisen mielipidekyselyn Suomen turvallisuuspolitiikasta. Kevään 2023 kyselyyn vastasi aiempia vuosia pienempi joukko kansanedustajia (44/200). Ikäkauman suhteen otos on kuitenkin edustava, ja sukupuolijakaumaltaan se vastaa hyvin aihealueen kannalta keskeisten valiokuntien rakennetta. Vastaajien puoluesidonnaisuuden suhteen vasemmistopuolueet ovat kuitenkin aliedustettuja verrattuna koko eduskuntaan. Tässä julkaisussa käsitellään kyselyn keskeisimpiä turvallisuuspolitiikkaan liittyviä tuloksia.

Sisäpolitiikan eripuraisuudesta huolimatta ulko- ja turvallisuuspolitiikan suhteen näyttää vallitsevan laaja konsensus niistä aiheista, joihin kansanedustajilla ja puolueilla on ollut aikaa muodostaa

kanta. Samalla asioissa, jotka ovat uusia, koska ne esimerkiksi liittyvät Nato-jäsenyyden toteutukseen, on epävarmuus selvempää.

Lähes kaikki vastaajat (93 %) olivat sitä mieltä, että Suomen ulkopoliittikkaa on viime vuosina hoidettu joko erittäin tai melko hyvin. Maanpuolustustahto oli myös vahvaa: kaikki paitsi yksi vastaaja (98 %) olivat sitä mieltä, että jos Suomeen hyökätään, suomalaisten on puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka lopputulos näyttäisi epävarmalta. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että Nato-jäsenyys on lisännyt Suomen turvallisuutta. Venäjän toiminta nähtiin avoimissa vastauksissa pääsyyntä turvallisuustilanteen heikkene- miseen ja Suomen Nato-jäsenyys keskeisenä syynä Suomen turvallisuuden paranemiseen.

Se, millainen Nato-jäsen Suomesta tulee ja miten Suomi osallistuu Naton kollektiiviseen puolustukseen, on selvästi auki, mutta tiettyjä konsensuksenomaisia peruseriaatteita on nähtävissä vastauksissa. Lähes kaikkien vastaajien mielestä Suomen pitäisi varmistaa, että ainakin 2 % bkt:sta käytetään puolustukseen (kyllä 91 %, eos. 9 %). Vastaajien mielestä Suomen pitäisi tavoitella ulkomaisia investointeja (FDI) etenkin Nato- ja EU-jäsenmaista (kyllä 93 %, eos. 7 %).

Vastauksista käy myös ilmi, että kansanedustajien epävarmuus kasvaa, kun keskustelu siirtyy peruseriaatteista uusiin toimintaja toteuttamismalleihin. Selityksenä voi olla se, ettei niistä ole vielä kertynyt kokemusta tai käyty julkista keskustelua.

Enemmistö vastaajista (70 %) oli sitä mieltä, että Suomen on osallistuttava Naton ilmavalvonta- tehtäviin ja eteentyönnetyn puolustuksen (eFP) osastoihin; loput eivät osanneet sanoa. Noin puolet (48 %) oli sitä mieltä, että Suomen on oltava valmis osallistumaan kollektiivisen ydinasepelotteen käyttöön liittyviin harjoituksiin ja kehittämiseen, esimerkiksi SNOWCAT-toimintaan. Vajaa puolet ei osannut sanoa (43 %), ja vajaa kymmenes (9 %) oli sitä mieltä, että Suomen ei pitäisi osallistua.

Vastaavaa hajontaa näkyy myös vastauksissa, jotka koskevat reserviläisten käyttöä Naton kynnystä nostavissa (sotaa edeltävissä) operaatioissa ja erikseen viiden artiklan alaisissa kollektiivisen puolustuksen operaatioissa. Neljännes vastaajista (25 %) näki, että suomalaisia reserviläisiä pitäisi voida käyttää ilman erillissopimusta valmiuden kohottamistehtävissä (kynnyksen nosto) naapurimaissa Norjassa, Ruotsissa ja Virossa. Neljä kymmenestä (39 %) ei osannut sanoa, ja reilu kolmannes (36 %) vastasi kieltävästi.

Toisaalta lähes neljä kymmenestä (39 %) näki, että mikäli Naton viides artikla (kollektiivinen puolustus) aktivoidaan, pitää tiettyä määrää reserviläisistä voida tarpeen

vaatiessa käskä toimimaan kaikissa Naton jäsenmaissa. Viidennes (21 %) vastusti tätä ajatusta ja neljä kymmenestä (41 %) ei osannut sanoa.

On kiinnostavaa, että suurempi joukko kansanedustajia on valmis pakottamaan reserviläisiä sotaan ulkomaille kuin valmiutta nostaviin tehtäviin lähialueille, millä pyritäisiin välttämään sota. Tulokset osoittavat, että laajalle julkiselle keskustelulle on tarvetta.

Reserviläisten käyttö liittyy myös asevelvollisuuden tulevaisuuteen. Enemmistö (64 %) näki “pakko miehille, kutsunnat kaikille” -mallin tulevaisuudenkin perustana. Tuki yleiselle kansalaispalvelukselle (20 %) tai oikeasti yleiselle kaikkia koskevalle asevelvollisuudelle (16 %) on kuitenkin kasvussa verrattuna edeltäviin kyselyihin. Sukupolvien välillä on merkittäviä eroja: velvollisuuden laajentamisen kannatus on kaksinkertaista nuorempien kansanedustajien keskuudessa.

Korkealla maanpuolustustahdolla ja asevelvollisuudella nähdään selvästi olevan positiivinen vaikutus Suomen turvallisuuteen. Kun kysyttiin muiden tahojen vaikutuksesta Suomen turvallisuuteen, joukosta erottui kuusi tahoa, joilla nähtiin olevan selvästi myönteinen vaikutus: EU (91 %),

Nato (100 %), Yhdysvallat (91 %), Ruotsi (82 %), Patria (98 %) ja Yle (82 %). Kaikkien vastaajien mielestä Venäjällä on kielteinen vaikutus Suomen turvallisuuteen (100 %). Enemmistö myös näki, että Kiinalla (66 %) ja sosiaalisen median palvelu Tiktokilla (68 %) on kielteinen vaikutus Suomen turvallisuuteen. YK:n (61 %) ja Etyjin (58 %) vaikutuksen enemmistö näki myönteisenä.

Tuki Ukrainalle näyttäytyy vastauksissa vahvana. Vastaajat halusivat Ukrainalle nykyistä enemmän taloudellista (55 %) ja aseellista tukea (68 %) sekä Venäjään kohdistuvia sanktioita (75 %). Loput näkevät käytännössä, että tuen nykyinen määrä on riittävä; tuen ‘vähentäjiä’ ei joukossa ollut.

Kokonaisuutena Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa leimaa selkeämpi konsensus kuin muuta päivänpolitiikkaa. Julkinen keskustelu turvallisuuspoliittisista vaihtoehdoista on selvästi tarpeellista, koska ‘Ei osaa sanoa’ -vastauksia oli suhteellisen paljon. Demokratiamme kannalta on terveellistä, että keskustelua käydään kaikista turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä aiheista kaasuputkista ydinaseisiin ja puolustus sopimuksista reserviläisten käyttöön ulkomailla. /